




Eelerwoude

Op weg naar 100% natuurinclusief ➤

Nader onderzoek
beschermde soorten
Kerkpad, Dinxperlo

Opdrachtgever:

Woningcorporatie De Woonplaats

t.a.v. 

Wethouder Beversstraat 175

7543 BK Enschede

Opdrachtnemer:

Eelerwoude

[Onze vestigingen](#)

088-1471100

info@eelerwoude.nl


www.eelerwoude.nl

Projectgegevens:

Projectnummer: 207647

Datum: 7-10-2025

Projectleider: 

Opgesteld: 

Gecontroleerd: 

Status: Definitief

Versie: 1

© 2023 Eelerwoude

Dit rapport is enkelzijdig opgemaakt.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding	4
2	Huidige situatie en ontwikkeling	5
2.1	Huidige situatie	5
2.2	Voorgenomen ontwikkeling	5
3	Natuurwetgeving	8
3.1	Inleiding	8
3.2	Bescherming van soorten	8
4	Methode	15
4.1	Inleiding	15
4.2	Bureauonderzoek	15
4.3	Veldonderzoek	15
5	Beschermde soorten	18
5.1	Inleiding	18
5.2	Vleermuizen	18
5.2.1	Voorkomen en functie	18
5.2.2	Effecten en vergunning	21
5.2.3	Te nemen maatregelen	22
5.3	Vogels	23
5.3.1	Voorkomen en functie	23
5.3.2	Effecten en vergunning	26
5.3.3	Te nemen maatregelen	26
5.4	Overige beschermde soorten	27
5.4.1	Voorkomen en functie	27
5.4.2	Effecten en vergunning	27
6	Conclusie	28
6.1	Soortenbescherming	28
6.2	Vergunning noodzakelijk	28
6.3	Geldigheid onderzoek	29
	Bijlage 1 Wettelijk kader Natuurwetgeving	31

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De panden op het adres Kerkpad 3 tot 53 in Dinxperlo zijn potentieel geschikt als verblijfplaats voor huismus, gierzwaluw en vleermuizen. In deze panden zullen verschillende werkzaamheden worden verricht in het kader van verduurzaming. Alhoewel de exacte ontwikkelingen nog onbekend zijn, is het mogelijk dat verblijfplaatsen van beschermde soorten door de ontwikkeling beïnvloed zullen worden.

Nader, gericht veldonderzoek is noodzakelijk om aan te tonen, dan wel uit te sluiten dat aanwezige woningen een functie hebben als verblijfplaats voor beschermde soorten. Duidelijk moet dan ook worden om welke soort(en) en aantallen het gaat en wat de eventuele functie van het gebouw is voor deze soort(en). Uit het onderzoek komt naar voren of ontwikkelingen (bijvoorbeeld ten behoeve van verduurzaming) consequenties hebben voor de aanwezige beschermde natuurwaarden in het kader van het natuurbeschermingsrecht en welke vervolgstappen noodzakelijk zijn. Voorliggende rapportage gaat hier verder op in.

2 Huidige situatie en ontwikkeling

2.1 Huidige situatie

Het plangebied ligt in de provincie Gelderland, in Dinxperlo (Afbeelding 1). Het betreft enkele appartementen op het adres Kerkpad 3 tot 53, liggend tegen het centrum van de woonkern. Het plangebied ligt op 16 kilometer afstand van het dichtstbijzijnde Nederlandse Natura 2000 gebied, namelijk Bekendelle. Op 800 meter ten zuidoosten van het plangebied ligt de Duitse grens waardoor ook enkele Duitse beschermde gebieden relatief dichtbij aanwezig zijn (op minstens 3,5 kilometer afstand van het plangebied). De directe omgeving van het plangebied wordt getypeerd door de aanwezigheid van veelal bebouwing/verharding. Wel zijn er verschillende groenelementen aanwezig, met name in de vorm van enkele bomen en struikbeplanting. Het plangebied zelf bestaat uit drie gebouwen, waarvan het meest zuidelijke gebouw door dichte vegetatie is omringd (Afbeelding 2). Ook tussen het meest noordelijke gebouw en het middelste gebouw zijn enkele bomen aanwezig. Het noordelijke bouwwerk betreft een kleine schuur met een plat dak. De twee andere gebouwen hebben pannen zadeldaken en zijn momenteel functioneel als appartementencomplexen.

2.2 Voorgenomen ontwikkeling

De initiatiefnemer is voornemens om verschillende verduurzamingsmaatregelen toe te passen op de aanwezige gebouwen in het plangebied. Een aantal ontwikkelingen staat al wel vast, waaronder spouwmuurisolatie en het vervangen van dakgoten. Het dak zelf zal niet vervangen worden.

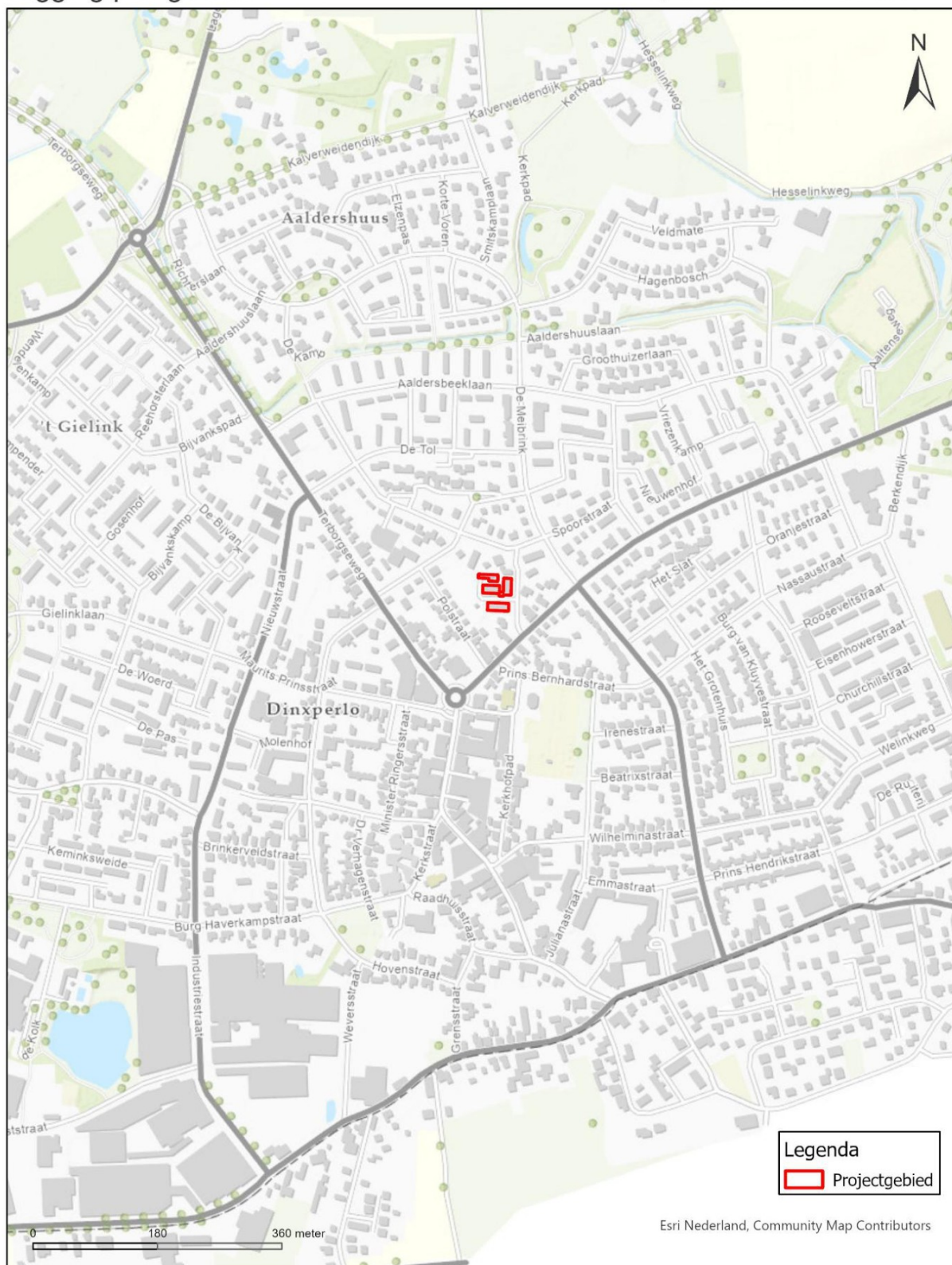
Naast de werkzaamheden aan de gebouwen zal ook een deel van de aanwezige vegetatie rondom de gebouwen worden verwijderd.

Nader onderzoek Beschermde Soorten

Ligging plangebied

Eelerwoude

Projectnummer: 207647 2-9-2025



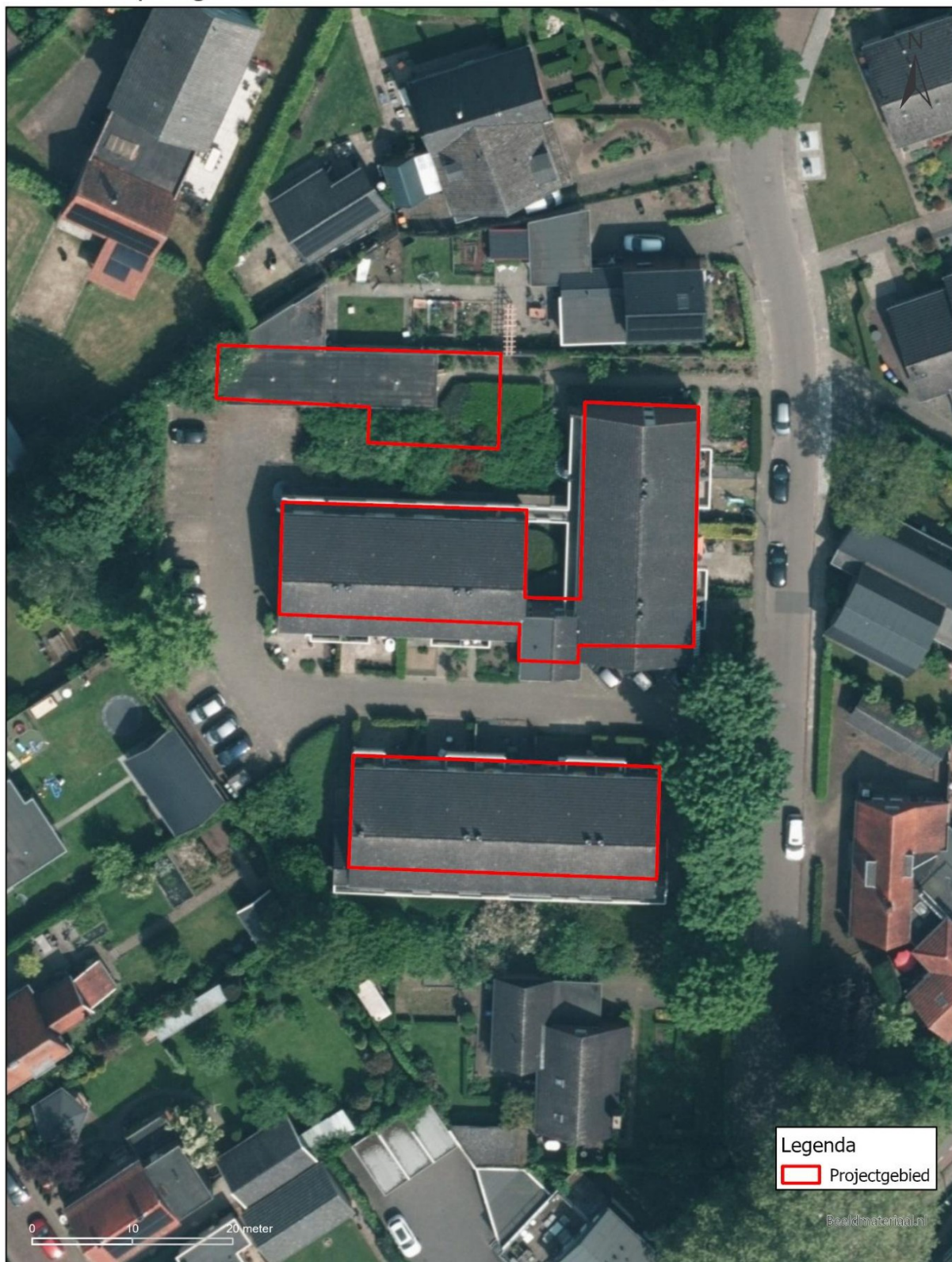
Afbeelding 1: Ligging Plangebied (ESRI, 2025).

Nader onderzoek Beschermd Soorten

Luchtfoto plangebied

Eelerwoude

Projectnummer: 207647 2-9-2025



Afbeelding 2: Luchtfoto plangebied (ESRI, 2025).

3 Natuurwetgeving

3.1 Inleiding

Het natuurbeschermingsrecht onder de Omgevingswet bestaat uit drie onderdelen: de bescherming van soorten, de bescherming van gebieden en de bescherming van houtopstanden. De kern van het natuurbeleid wordt gevormd door het Natuurnetwerk Nederland, dat een samenhangend netwerk vormt van natuurgebieden. De provincies zijn het bevoegd gezag. Alleen in een aantal situaties, zoals bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, is het Rijk het bevoegd gezag. In dit hoofdstuk wordt kort ingegaan op de relevante wetgeving en het natuurbeleid voor het plangebied; het natuurbeschermingsrecht onder de Omgevingswet.

3.2 Bescherming van soorten

Het uitgangspunt bij het onderdeel soortenbescherming (toetsing flora- en fauna-activiteit) is dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde dieren of planten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan. De wet kent een drietal beschermingsregimes; beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn, beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn en beschermingsregime “andere soorten”. Daarnaast zijn landelijk van een aantal vogelsoorten de nesten jaarrond beschermd. Elk beschermingsregime heeft zijn eigen schadelijke handelingen die leiden tot een vergunningplichtige situatie onder de Omgevingswet.

Voor ieder ruimtelijk plan is het verplicht om te toetsen of dit leidt tot overtreding van de betreffende schadelijke handelingen. Wanneer er sprake is van een overtreding dient er onderzocht te worden of er een vrijstelling geldt. Indien er geen vrijstelling geldt, kan het aanvragen van een vergunning noodzakelijk zijn. Bijlage 1 gaat verder in op het wettelijk kader bij toetsing aan het natuurbeschermingsrecht onder de Omgevingswet.

Gevolgen plangebied

De Omgevingswet is een nationale wet. Indien negatieve effecten worden verwacht door activiteiten of ontwikkelingen is een toetsing aan het natuurbeschermingsrecht noodzakelijk. In hoofdstuk 5 wordt verder ingegaan op de aanwezigheid van beschermde soorten en welke effecten de voorgenomen ontwikkeling heeft op deze soorten.

3.3 Gedragscode AEDES

De woningcorporaties willen graag voldoen aan de Omgevingswet maar denken in verband met de praktische uitvoerbaarheid ook graag mee in oplossingen om procedures te vereenvoudigen, en daarmee tijd en kosten te besparen. Daarom heeft de Vereniging van woningcorporaties, AEDES, een gedragscode soortenbescherming voor woningcorporaties opgesteld. Hiermee kunnen de woningcorporaties onder strikte voorwaarden diverse werkzaamheden uitvoeren in strijd met de Omgevingswet zonder dat hiervoor een vergunning noodzakelijk is. Het gaat hierbij om kleinschalige werkzaamheden met een voorzienbaar effect.

De gedragscode geldt juridisch en ecologisch gezien niet voor bijzondere soorten en bijzondere verblijffuncties. Een generieke vrijstelling is hiervoor niet te krijgen via een gedragscode Omgevingswet. In dat geval dient een reguliere omgevingsvergunning te worden aangevraagd.

3.3.1 Eisen verblijffunctie vrijgestelde soorten

De werkzaamheden van een woningcorporatie vallen onder een ruimtelijke inrichting. De voorgenomen ontwikkeling kan per technisch complex verschillen. Daarom worden de te verduurzamen woningen in het soortgericht onderzoek per technisch complex beoordeeld op basis van de aan- en afwezigheid van beschermde soorten en de functies van de woningen voor deze soorten. Op basis van dit nader onderzoek wordt duidelijk of de AEDES gedragscode, een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit of geen van beide van noodzakelijk is. In de onderstaande tabel staan de relevante soorten en de verblijfsfunctie die onder de vrijstelling van de gedragscode vallen voor de werkzaamheden die onder de tabel zijn beschreven.

Tabel 1: De relevante soorten en de verblijfsfuncties onder de vrijstelling van deze gedragscode met betrekking tot ruimtelijke inrichting (zie ook begrippenlijst voor de definiëring van de typen verblijfsfuncties).

Gebouw- en tuin bewonende soorten	Status Wnb	Vrijgestelde verblijfsfunctie ruimtelijke inrichting (RI)
Gewone dwergvleermuis	Habitatrichtlijnsoort	Zomerverblijf, paarverblijf en winterverblijf <10 individuen
Ruige dwergvleermuis	Habitatrichtlijnsoort	Zomerverblijf en paarverblijf en winterverblijf <5 individuen
Steenmarter	Andere soort	Alle functies (wanneer voldoende leefgebied beschikbaar blijft in de (directe) omgeving.
Huismus	Vogelrichtlijnsoort, nest jaarrond beschermd	Nestlocatie voor zover geen kolonie (>10 nesten in straal 50m gemeten vanaf het midden van de kolonie)
Gierzwaluw	Vogelrichtlijnsoort, nest jaarrond beschermd	Nestlocatie voor zover geen kolonie (>5 nesten in straal van 50m gemeten vanaf het midden van de kolonie)

De werkzaamheden die onder de ruimtelijke inrichting vallen betreffen de volgende werkzaamheden:

- vervangen van voegwerk;
- vervangen van kozijnen en gevelbetimmering;
- vervangen van dakbedekkingen, goten en afwatering;
- vervangen van installaties op het dak;
- vervangen van dakrand, boeiboord en/of goot;
- spouwmuurisolatie aan binnen- of buitenkant;
- dakisolatie aan binnen- of buitenkant;
- vervangen bestaand glas voor HR++-glas.

3.3.2 Reikwijdte en geldigheid projecten

De gedragscode heeft een beperkte reikwijdte en is alleen van toepassing op kleinschalige werkzaamheden met een voorzienbaar project. Werkzaamheden waarbij gebruik van de gedragscode in aanmerking komt zijn:

- Renovatie en verduurzaming van woningen, portiekwoningen of flats (ruimtelijke inrichting RI).
- Beheer en onderhoud (BBO) van woningen, portiekwoningen en flats.

De voorgenomen werkzaamheden van woningcorporatie Domijn vallen onder ruimtelijke inrichting. Daarnaast gelden er eisen aan de te verduurzamen woningen voordat deze in aanmerking komen voor gebruik van de gedragscode. Om in aanmerking te komen voor werken volgens de gedragscode dient:

- Het totaal aantal woningen dat per project tegelijkertijd in uitvoering is, mag niet hoger zijn dan 50

grondgebonden woningen of 100 wooneenheden bij appartementen en flats. In de praktijk kan een project groter zijn, mits sprake is van gefaseerde uitvoering met de hier genoemde getallen. Een project met een grotere omvang zal daarmee gefaseerd over meerdere jaren uitgevoerd moeten worden onder deze gedragscode. Daarmee wordt de kleinschaligheid gewaarborgd.

- Het totaal aan verduurzamingsprojecten die tegelijkertijd in uitvoering zijn vanuit alle woningcorporaties, mag per jaar maximaal 10% van de voor de huismus, gierzwaluw en vleermuizen geschikte woningen beslaan van de betreffende CBS-buurt*. Hiermee wordt voorkomen dat de ruimtelijke ingreep (BBO of RI) te groot wordt en dat gebouwbewonende soorten 'ontheemd' raken en het gebied verlaten.

**Een CBS-buurt is onderdeel van een gemeente, dat vanuit bebouwingsoogpunt of sociaaleconomische structuur homogeen is afgebakend.*

3.3.3 Vereisten voor de uitvoering

Een woningcorporatie moet verschillende stappen volgen en zich aan bepaalde regels houden om aan de gedragscode te voldoen. De vier stappen zijn globaal:

- Het verankeren van de gedragscode in de strategie en het beleid van de woningcorporatie (beleidseisen woningcorporatie);
- Op de hoogte stellen van het uitvoerende personeel over de gedragscode en het naleven ervan (ketenverantwoordelijkheid);
- De vier taken doorlopen van de voorbereidingsfase:
 - Uitvoeren QuickScan;
 - Uitvoeren soortgericht onderzoek;
 - Opstellen ecologisch werkprotocol;
 - Melden van het project bij provincie met de vereiste documentatie.
- De taken doorlopen van de uitvoeringsfase:
 - Ecologische begeleiding;
 - Het paraat hebben van de vereiste documentatie op werk.

In de komende alinea's worden de vier stappen uitgebreider toegelicht.

3.3.4 Eigen organisatie woningcorporatie

Een woningcorporatie die gebruik wil maken van de wettelijke vrijstelling verplicht zich om de regels uit de gedragscode te verankeren in zijn strategie en beleid, al of niet in een directie- of bestuursbesluit. Deze zaken moeten desgewenst aangetoond kunnen worden op verzoek van de provincie of RVO. Het gaat daarbij om de volgende punten:

- De directie verklaart de bescherming van de betreffende soorten leidend bij de uitvoering en planning van de werkzaamheden.
- De woningcorporatie zorgt voor actueel inzicht in het voorkomen van de beschermde (gebouwbewonende) soorten binnen het woningbezit waar gewerkt is conform de gedragscode.
- Door de directie wordt een portefeuillehouder aangewezen, die verantwoordelijk is voor de correcte invoering van de gedragscode in de organisatie.
- De portefeuillehouder controleert minimaal één keer per jaar of de gedragscode door de organisatie correct wordt toegepast en rapporteert daarover aan de directie. De conclusies en eventuele besluiten voor verbetering van de toepassing worden gedocumenteerd.
- De portefeuillehouder is verantwoordelijk voor de uitvoering van de verbetervoorstellen.
- Natuurvriendelijk handelen wordt ingebed in het managementsysteem en/of de vaste werkwijze van de organisatie.

- Voorafgaand aan de uitvoering aanmelden van het betreffende project via een registratieformulier, indien gebruik wordt gemaakt van de vrijstelling vanuit deze gedragscode. Deze registratie is verplicht en moet worden gedeeld met AEDES en de betreffende provincie.
- Voor de voorbereiding en uitvoering van de projecten conform de gedragscode wordt een ecologisch deskundige ingeschakeld.

Ketenverantwoordelijkheid

De woningcorporatie zorgt ervoor dat uitvoerend personeel op de hoogte is van deze gedragscode en voldoende wordt geïnstrueerd om deze na te leven. Hetzelfde geldt voor het personeel dat door onderaannemers wordt ingezet. Het uitvoerend personeel weet waar zich de beschermde soorten bevinden in en rondom de woningen. Dit kan door een kaart of een markering in het terrein. De instructie wordt gegeven tijdens een kick-off meeting voorafgaand aan de start van de werkzaamheden binnen het betreffende project. Het uitvoerend personeel wordt voorts opgedragen om naar vermogen alert te zijn op niet eerder aangetroffen planten- en diersoorten en daarnaar te handelen. Het ecologisch protocol wordt hierop aangepast door de betrokken ecologisch deskundige conform het protocol 'onvoorziene soorten'.

Woningcorporaties zijn altijd eindverantwoordelijk en aanspreekbaar voor datgene wat er gebeurt op het terrein dat onder zijn verantwoordelijkheid valt. Zij maken duidelijke afspraken met (onder)aannemers, derden die het terrein gebruiken en eventuele gasten over de bescherming van plekken waar de beschermde soorten voorkomen. De woningcorporaties, of de uitvoerende aannemer, zorgt voor de controleerbaarheid van de afspraken. Hiertoe behoort ook het schriftelijk vastleggen van deze afspraken.

Taken voorbereidingsfase

Om een verblijf functie vrij te stellen gebaseerd op de eisen van de gedragscode (zie tabel 2) moet de woningcorporatie bepalen of de gebouwen een verblijfsfunctie vormen voor beschermde soorten. Wanneer de aangetroffen soorten en aantallen onder de vrijgestelde soorten/verblijffuncties van de AEDES valt kan de woningcorporatie volgens de AEDES gedragscode werken. Wanneer de soorten of verblijffunctie buiten de vrijgestelde soorten/verblijffuncties vallen moet er voor die gebouwen een omgevingsvergunning worden aangevraagd. Dit traject wordt tijdens de voorbereidingsfase gedaan. Deze is hieronder beschreven.

Vorbereidingsfase

In de voorbereidingsfase moet het project vier stappen doorlopen het betreft:

- uitvoeren quickscan;
- uitvoeren soortgericht onderzoek;
- opstellen ecologisch werkprotocol;
- melden van het project bij provincie met de vereiste documentatie.

Stap 1. Quickscan

Bestaat uit een gebiedsanalyse (ruimtelijk ecologisch), het raadplegen van beschikbare actuele soortgegevens, een veldbezoek en een globale effectbeoordeling van de ingreep. Tijdens het veldbezoek wordt van het plangebied, het gebouw/de gebouwen, ingeschat of dit geschikt is voor het voorkomen van beschermde soorten. Het veldbezoek moet uitgevoerd worden door een ecologisch deskundige (een ter zake kundig ecooloog).

Op basis van deze gegevens worden uitspraken gedaan over de mogelijke aanwezigheid van alle beschermde soorten. Daarnaast wordt geanalyseerd of deze soorten als gevolg van de ingreep kunnen worden verstoord en/of verblijfplaatsen kunnen worden aangetast. Ten slotte wordt ook al direct bekeken of effecten op beschermde soorten geheel kunnen worden voorkomen door rekening te houden met gevoelige perioden of andere voorzorgsmaatregelen. Als de aanwezigheid van beschermde soorten en negatieve effecten op

voorhand niet uitgesloten kunnen worden, wordt in stap 2 (soortonderzoek) de aanwezigheid van beschermde soorten nader onderzocht.

Stap 2. Soortgericht onderzoek

Als uit de quickscan blijkt dat beschermde soorten kunnen voorkomen (geschikte woningen) en negatieve effecten niet zijn uitgesloten, is nader soortonderzoek nodig naar de betreffende soort(en). De onderzoeksinspanning dient te worden gericht op de volgende zaken. Hierbij moet rekening gehouden worden met het feit dat de inventarisatiegegevens hooguit drie jaar geldig zijn:

- Vaststellen netwerk van paar- en zomerverblijfplaatsen van de gewone en ruige dwergvleermuizen in gebouwen.
- Vaststellen bijzondere verblijfplaatsen van vleermuissoorten, zoals kraamkolonie en massawinterverblijf (niet vrijgesteld in gedragscode).
- Vaststellen zeldzamere vleermuissoorten waarvoor de gedragscode niet geldt bij ruimtelijke inrichting (zie reikwijdte gedragscode).
- Vaststellen aanwezigheid van nestlocaties huismus en gierzwaluw. Kolonies zijn niet vrijgesteld in gedragscode (zie reikwijdte gedragscode).
- Vaststellen aanwezigheid nestlocaties broedvogels zonder jaarrond beschermde nesten (binnen de gedragscode).
- Vaststellen verblijfplaatsen van steenmarter (binnen gedragscode).
- Vaststellen welke locaties in de buitenschil van gebouwen relevant zijn voor aanwezige beschermde soorten.

Stap 3. Opstellen ecologisch werkprotocol

Als uit het nader soortenonderzoek (stap 2) blijkt dat zich tijdens de werkzaamheden beschermde soorten en verblijfplaatsen op of nabij het werkterrein (kunnen) bevinden en effecten vanuit de ingreep niet kunnen worden voorkomen, wordt voor deze situatie(s) een werkinstructie opgesteld: het ecologisch werkprotocol. Dit plan wordt altijd opgesteld door een ecologisch deskundige, die daarmee voorafgaand aan het project de gemaakte keuzes op ecologisch verantwoorde wijze kan motiveren.

Het ecologisch werkprotocol is de doorvertaling van de gedragscode naar de specifieke locatie en de voorgenomen werkzaamheden. Een ecologisch werkprotocol legt de mitigerende maatregelen vast voor bescherming van soorten. Een ecologisch werkprotocol dient concreet te zijn geformuleerd en gaat in op de volgende punten:

- Een omschrijving van aanwezige verblijfplaatsen van gebouwbewonende soorten die vallen onder de vrijstelling van onderhavige gedragscode. Voor welk gebied en welke gebouwen geldt het ecologisch werkprotocol, en op welke specifieke locaties in die gebouwen zijn de verblijfplaatsen en in vliegopeningen aanwezig.
- Aangeven van specifieke afstanden tot aan de aanwezige verblijfplaatsen waarbinnen geen werkzaamheden mogen worden uitgevoerd om verstoring te voorkomen.
- De planning van de werkzaamheden, rekening houdend met de kritische perioden van de te beschermen soorten. De inzet daarbij is het behoud van verblijfplaatsen. De te behouden nesten en verblijfplaatsen worden daarbij gemarkeerd voor de uitvoerende medewerkers.
- Indien nesten en verblijfplaatsen verloren gaan dient dit onderbouwd te worden. Het gaat daarbij om de onderbouwing van het gebrek aan betere alternatieven.
- Indien behoud van verblijfplaatsen niet mogelijk is, moet het gebouw tijdig 'natuurvrij' gemaakt worden. Het ecologisch werkprotocol beschrijft de wijze van ontmoedigen en vrijgave van de betreffende gebouwen van beschermde soorten (in de niet kritische periode en met de meest effectieve middelen), zodat tijdens de werkzaamheden geen dieren worden verstoord of gedood en (bewoonde) verblijfplaatsen worden vernietigd. Op welke wijze en in welke periode het natuurvrij maken (ontmoedigen) zal moeten worden uitgevoerd is soort en situatie afhankelijk.

- Het voorkómen van vestiging van beschermde soorten vóór de start en tijdens de werkzaamheden.
- Het tijdig aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen voorafgaand aan de uitvoeringsperiode (tijdelijke voorzieningen) en na realisatie (permanente voorzieningen).
- De wijze waarop invulling wordt gegeven aan de algemene zorgplicht waarbij het onnodig verstoren en doden van dieren en verlies van muurplanten wordt voorkomen.
- Een passende werkwijze indien tijdens de werkzaamheden toch een beschermde soort wordt aangetroffen of andere onvoorziene omstandigheden.

Stap 4. Informeren provincie over projectuitvoering

De betreffende provincie informeren die verantwoordelijk is voor toezicht en handhaving. Dit is ook nodig om het gebruik van de gedragscode na drie en vijf jaar te evalueren. Binnen deze laatste stap in de voorbereiding dient het project 2 weken voorafgaand aan de start van de uitvoering gemeld te worden, waarbij de volgende informatie of documenten moeten worden aangeleverd:

- onderzoeksrapport;
- ecologisch werkprotocol inclusief onderbouwing van het gebrek aan betere alternatieven en registratieformulier met onder meer de volgende gegevens:
 - ligging en begrenzing plangebied;
 - contactpersoon;
 - uitvoeringsperiode;
 - type ingreep;
 - type en aantal woningen;
 - aantal, type verblijfplaatsen en locaties per soort in nulsituatie;
 - aantal en type nieuwe voorzieningen en locaties van deze voorzieningen per soort (aangebrachte verblijfplaatsen).

Taken uitvoeringsfase

Tijdens de uitvoeringsfase moet de woningcorporatie rekening houden met twee dingen: ecologische begeleiding en de vereiste documentatie op werk.

Stap 5. Ecologische begeleiding

Om te voorkomen dat er (beschermde) soorten worden verstoord of gedood, wordt het werkgebied voorafgaand aan de verschillende werkzaamheden ecologisch vrijgegeven door een ecooloog. Via de vrijgave wordt (een deel van) het werkgebied voor de laatste keer door de ecooloog gecontroleerd op aanwezige flora en fauna. Hierbij wordt gekeken naar de uitvoering van de getroffen mitigerende maatregelen voor de beschermde soorten en naar de invulling van de zorgplicht ten aanzien van de algemene soorten. Wanneer een ecooloog het gebied heeft vrijgegeven, kunnen de werkzaamheden starten. De ecologische vrijgave en bevindingen en aanwijzingen (afspraken) richting de aannemer worden vastgelegd in een ecologisch logboek. Op deze manier kan altijd aangetoond worden dat gehandeld wordt conform de gedragscode.

Stap 6. Vereiste documentatie op werk

Bij controle door de provincie en/of handhaving dienen de volgende documenten te worden overlegd:

- de rapportage van het flora- en faunaonderzoek, waaruit blijkt dat onderzoek is uitgevoerd naar het voorkomen van de beschermde soorten;
- een exemplaar van het betreffende ecologisch werkprotocol welke op de werklocatie aanwezig dient te zijn;
- een exemplaar van het ecologisch werkprotocol inclusief registratieformulier van het project dat gedeeld is met de afdeling Vergunningen van de betreffende provincie;
- een kaart met de verspreiding van de beschermde soorten over het werkterrein;
- documentatie waaruit blijkt dat de woningcorporatie de ketenverantwoordelijkheid voor het eigen personeel en de aannemer heeft ingevuld, bijvoorbeeld een bewijs van deelname aan een

instructiebijeenkomst over het ecologisch werkprotocol in het plangebied. Een andere mogelijkheid is het laten ondertekenen van de gedragscode ter instemming met de te volgen werkwijze.

Documenten dienen gedurende minimaal twee jaar na afloop van het uitgevoerde werk op een centrale plek gearchiveerd te blijven bij de betreffende woningcorporatie.

Voor aannemers en onderaannemers die in opdracht van woningcorporaties werken gelden dezelfde verplichtingen.

Bijdrage kennis soorten en mitigatiemethoden

Binnen de doorlooptijd van de gedragscode (vijf jaar) dienen de woningcorporaties, die gebruik maken van de gedragscode, het functioneren van de getroffen maatregelen te onderzoeken. Het gaat daarbij om onderzoek naar de effectiviteit van de maatregelen en het behoud van de lokale populatie. Deze monitoring is voor alle woningcorporaties verplicht indien deze gebruik maken van de gedragscode.

4 Methode

4.1 Inleiding

De aanwezige natuurwaarden zijn in beeld gebracht op basis van een verkenning van bestaande inventarisatiegegevens en gericht onderzoek naar vleermuizen, huismus en gierzwaluw.

4.2 Bureauonderzoek

Voor het bureauonderzoek is gebruikgemaakt van landelijke, provinciale en indien beschikbaar regionale verspreidingsinformatie:

- NDFF (Nationale Databank Flora en Fauna), waarnemingen van de afgelopen vijf jaar.

4.3 Veldonderzoek

Op basis van negen veldbezoeken is het plangebied onderzocht op de aanwezigheid van verblijfplaatsen en de functionele leefomgeving van vleermuizen, huismus en gierzwaluw. De onderzoeken zijn uitgevoerd door T. Lassen, ecologisch adviseur bij Eelerwoude, en medewerkers van Gaia. Betreffende personen zijn ecologisch deskundig (zie kader – ecologisch deskundige). In tabel 1 zijn de onderzoekdata weergegeven. Hierbij zijn tevens de onderzoekers, starttijd en weersomstandigheden genoteerd.

Kader - Ecologisch deskundige

De veldmedewerkers van Eelerwoude beschikken over een uitgebreide ervaring met de betreffende soortgroepen en voldoen aan de criteria van 'ecologisch deskundige'. Met een ecologisch deskundige wordt bedoeld een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dienen te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO- dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt het natuurbeschermingsrecht, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdivereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk Gebied; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

Tabel 1. Type onderzoek, datum, start- en eindtijd, onderzoeker(s) en de weersomstandigheden genoteerd per veldbezoek.

Datum	Type onderzoek	Start –eindtijd	Onderzoeker	Weersomstandigheden
10/4/2025	Huismusonderzoek	8:54-9:54	T. Lassen	8 °C, droog, betrokken, windkracht 2 Bft
5/5/2025	Huismusonderzoek	8:33-9:34	T. Lassen	9 °C, droog, half bewolkt, windkracht 3 Bft

15/05/2025	Kraamonderzoek vleermuizen	21:20-23:50	Gaia (Extern), 2 veldmedewerkers	13 °C, droog, windkracht 3 Bft
20/05/2025	Kraamonderzoek vleermuizen	2:35-5:35	Gaia (Extern), 2 veldmedewerkers	11 °C, droog, windkracht 3 Bft
02/06/2025	Gierzwaluwonderzoek	20:15-22:15	Gaia (Extern), 1 veldmedewerker	15 °C, droog, windkracht 2 Bft
13/06/2025	Gierzwaluwonderzoek/Kraamonderzoek vleermuizen	20:25-00:25	Gaia (Extern), 2 veldmedewerkers	23 °C, droog, windkracht 2 Bft
01/07/2025	Gierzwaluwonderzoek	20:30-22:30	Gaia (Extern), 1 veldmedewerker	29 °C, droog, windkracht 2 Bft
15/08/2025	Baltsonderzoek vleermuizen	22:00-00:00	Gaia (Extern), 2 veldmedewerkers	21 °C, droog, windkracht 3 Bft
04/09/2025	Baltsonderzoek vleermuizen	22:00-00:00	Gaia (Extern), 2 veldmedewerkers	16 °C, droog, windkracht 3 Bft

Vleermuizen

Bij de uitvoering van het vleermuisonderzoek is gewerkt conform het 'Protocol voor vleermuisinventarisaties' dat in januari 2021 is uitgebracht door deskundigen van het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging. Het protocol is in maart 2025 tevens geactualiseerd met nieuwe kennis en richtlijnen over het uitvoeren van onderzoek naar meervleermuis. Het protocol is daarmee aangepast naar de meest recente wetenschappelijke inzichten.

Het vleermuisonderzoek heeft zich gericht op het vaststellen van de soortensamenstelling, de aantallen, de gebruiksfunctie van het gebied en het vaststellen van verblijfplaatsen (kraamverblijven, winterverblijfplaatsen, zomerverblijven etc.), vliegroutes en foerageergebieden. Het onderzoek heeft zich geconcentreerd op de aanwezigheid van verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen en laatvlieger vanwege de geschiktheid van het type bebouwing voor deze soorten. Uiteraard is tijdens de veldbezoeken ook aandacht besteed aan eventuele andere beschermde vleermuissoorten binnen het plangebied. Tijdens het vleermuisonderzoek is gebruik gemaakt van een batdetector Pettersson D240X, batlogger of vergelijkbare apparatuur.

In totaal zijn vijf veldbezoeken uitgevoerd: drie in de kraamperiode en twee in de baltsperiode. Het kraamonderzoek heeft zich gericht op de aanwezigheid van zomer- en/of kraamverblijfplaatsen van vleermuizen. Deze bezoeken hebben plaatsgevonden tijdens het uitvlieg- of invliegtijdstip van vleermuizen, respectievelijk rond zonsondergang en zonsopkomst. Voor elk van deze onderzoeken zijn twee veldmedewerkers ingezet. Een van de veldbezoeken in de kraamperiode is gecombineerd met onderzoek naar gierzwaluwen. Het baltsonderzoek heeft zich gericht op het vaststellen van balts-, paar-, en/of winterverblijfplaatsen van vleermuizen. Deze bezoeken hebben plaatsgevonden tijdens de baltsactiviteit van vleermuizen, na zonsondergang tot middernacht. Tijdens dit tijdstip is de meeste baltsactiviteit bij vleermuizen waar te nemen. De veldbezoeken hebben plaatsgevonden tijdens voor vleermuizen gunstige weersomstandigheden.

Vogels

Bij broedvogelinventarisaties van huismus en gierzwaluw wordt gewerkt volgens respectievelijk het Kennisdocument Huismus Versie 2.1 (Bij12, 2023) en Kennisdocument Gierzwaluw Versie 2.0 (Bij12, 2023). Hierbij worden waarnemingen die op broedgevallen of een territorium duiden in verschillende inventarisatierondes genoteerd op kaart. Vervolgens wordt op basis van deze waarnemingen een kaart met territoria vastgesteld. Voor elk van deze onderzoekrondes is één veldmedewerker ingezet.

De veldbezoeken richten zich vooral op soorten die jaarrond gebruik maken van vaste rust- en verblijfplaatsen (zgn. 'jaarrond-soorten' en 'categorie 5-soorten'). Hierbij is uitgegaan van de lijst van vogels met jaarrond beschermde nesten zoals deze geldt binnen provincie Overijssel. Ook eventuele andere bijzonderheden zijn genoteerd.

Huismus

Het onderzoek naar huismus is uitgevoerd in twee bezoeken in de periode april – mei met één veldmedewerker. De bezoeken hebben plaatsgevonden tijdens gunstige weersomstandigheden. Tijdens het bezoek is onder andere gelet op zingende mannetjes en nestindicatieve waarnemingen zoals nestbouw, transport voedsel en alarmroepen.

Gierzwaluw

Het gierzwaluwonderzoek is uitgevoerd in drie bezoeken met één veldmedewerker, in de periode tussen 1 juni tot en met 15 juli. Deze bezoeken hebben plaatsgevonden in de avond tijdens gunstige weersomstandigheden, en zijn tijdens één van de veldbezoeken gecombineerd met het vleermuisonderzoek. Tijdens het onderzoek zijn bezette nesten geteld (in- en uitvliegende dieren). Tijdens dit tijdstip zoeken gierzwaluwen hun nesten op om te gaan slapen. Gedurende dit onderzoek worden tevens laagvliegende vogels genoteerd, met onderscheid tussen luidruchtige vluchten op huishoogte en bezoek van (waarschijnlijke) nestplaats.

Overige beschermde soorten

In en rond het plangebied komen mogelijk nog een aantal andere beschermde soorten dan eerder beschreven voor. Voor een groot deel zal het gaan om algemeen voorkomende en vrijgestelde beschermde soorten, maar ook de aanwezigheid van een aantal beschermde (nachtactieve) soorten kan niet op voorhand worden uitgesloten. Hierbij dient gedacht te worden aan bijvoorbeeld steenmarter. Het veldwerk naar deze overige soorten is uitgevoerd tijdens en/of na afloop van de veldbezoeken naar vleermuizen en vogels.

5 Beschermde soorten

5.1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de tijdens het veldonderzoek waargenomen soorten, al dan niet aangevuld met gegevens uit de literatuur en andere informatiebronnen. Vervolgens worden eventuele effecten beschreven als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling.

5.2 Vleermuizen

5.2.1 Voorkomen en functie

Aangetroffen soorten

Tijdens het vleermuisonderzoek zijn in het gebied drie soorten vastgesteld; gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis. Hieronder wordt per soort ingegaan op welke functies het plangebied heeft voor deze soorten.

Tabel 2. Overzicht van de aangetroffen verblijfplaatsen van vleermuizen in de te renoveren woningen.

Soort	Type verblijfplaats	Locatie verblijfplaats
Gewone dwergvleermuis	Balts-/paarverblijfplaats	Exacte locatie onbekend

Gewone dwergvleermuis

Soortbeschrijving

De gewone dwergvleermuis is in Nederland de meest algemene vleermuissoort. De soort wordt veelvuldig waargenomen in stedelijk gebied. (Kraam)kolonies zijn in Nederland vooral in gebouwen aangetroffen. Voorbeelden van verblijfplaatsen in gebouwen zijn ruimtes in spouwmuur en achter boeiboorden en gevelbetimmering. Gebouwen worden ook als winterverblijf gebruikt, waarbij (mogelijk) vergelijkbare plaatsen als in de zomer benut worden, mits deze vorstvrij zijn. Ze jagen hoofdzakelijk binnen een straal van 2-5 km van de verblijfplaats. Vliegroutes volgen zoveel mogelijk lijnvormige structuren en ze jagen in gesloten tot halfopen landschap.

Voorkomen en functie

Tijdens het kraamonderzoek zijn binnen de begrenzing van het plangebied geen zomer- en kraamverblijfplaatsen vastgesteld. Tijdens deze periode zijn wel enkele gewone dwergvleermuizen foeragerend en overvliegend waargenomen. Tijdens het onderzoek werden gemiddeld 5 tot 10 gewone dwergvleermuizen waargenomen per veldbezoek. Op 13 juni werden de grootste aantallen vastgesteld en waren tenminste 7 foeragerende dieren aanwezig. Foerageeractiviteit is voornamelijk geconcentreerd rondom het parkeerterrein van de appartementencomplexen. Dit betreft geen essentieel foerageergebied gezien er een groot aantal vergelijkbare gebieden in de omgeving van het plangebied aanwezig zijn (Zie ook kader – Foerageergebieden en vliegroutes).

Tijdens het baltsonderzoek is binnen de begrenzing van het plangebied een baltsverblijfplaats vastgesteld. Vleermuizen baltsen (ook wel sociale roep) in het najaar binnen een territorium om vrouwtjes te vinden en mee te lokken naar hun verblijfplaats om te paren. Zij vliegen daarbij op vaste routes, waarbij ze een zeer

sterke binding met een bepaald gebouw(en) en/of beplanting hebben waar zich een paar- en/of baltslocatie bevindt. Baltsende mannetjes zijn dan ook een indicatie voor de aanwezigheid van een balts- en/of paarverblijfplaats. Mogelijk overwinteren deze mannetjes ook op deze locaties. Een locatie met een balts- en/of paarverblijfplaats kan dan ook aangemerkt worden als (vermoedelijke) winterverblijfplaats. Bij strenge vorst verhuizen ze echter vaak naar massawinterverblijfplaatsen, die niet binnen het plangebied aanwezig zijn of te verwachten door het ontbreken van geschikte gebouwen. De exacte plekken van de balts- en/of paarplekken zijn vaak niet duidelijk, aangezien ze tijdens het baltsen zelden in- of uitvliegen. Wel is de locatie op woningniveau vaak duidelijk (Zie ook kader – Vleermuisverblijfplaatsen en het kader – Paarverblijfplaatsen voor meer informatie over verblijfplaatsen van vleermuizen).

Tijdens de baltsrondes was gedurende de hele avond een baltsend mannetje in het plangebied te horen. Dit individu maakte voornamelijk gebruik van het noordelijke appartementencomplex en het achterliggende hofje om baltsend rond te vliegen. Gezien de duidelijke binding van dit individu met het gebouw is het vrijwel zeker dat hier een balts- en/of paarverblijfplaats aanwezig is. De exacte locatie van de balts- en/of paarverblijfplaats is bij de veldbezoeken niet gevonden. Verblijfplaatsen van vleermuizen worden vaak aangetroffen in de kopgevels van woningen. Het is hierdoor erg waarschijnlijk dat de verblijfplaats in een van de kopgevels naast het hofje zit, aan de noord- of westkant van het gebouw.

De exacte locatie van de balts- en/of paarverblijfplaats is bij de veldbezoeken niet gevonden. Wel is vastgesteld dat het plangebied gedurende de hele avond door een baltsend mannetje gebruikt wordt. Dit individu maakt voornamelijk gebruik van het achterliggende hofje om baltsend rond te vliegen. Het is hierdoor sterk aannemelijk dat dit individu binding heeft met het noordelijke appartementencomplex, en dat er ergens in dit gebouw een verblijfplaats aanwezig is. Vermoedelijk is deze verblijfplaats in een van de kopgevels aanwezig.

Kader - Foerageergebieden en vliegroutes

Foerageergebieden en vliegroutes van vleermuizen zijn beschermd indien bij het verdwijnen ook een verblijfplaats ongeschikt wordt. Bijvoorbeeld door het onderbreken van een vliegroute wordt een foerageergebied onbereikbaar, waardoor de vleermuizen onvoldoende voedsel kunnen vinden. Bij het verdwijnen van foerageergebieden of vliegroutes wordt derhalve onderzocht of er voldoende bereikbare alternatieven zijn.

Vleermuizen maken gebruik van lijnvormige landschapselementen zoals bomenrijen en singels om zich langs te verplaatsen. Een aaneengesloten kronendak heeft hierbij de voorkeur. Van vleermuizen is bekend dat onderbrekingen in de lijnstructuur maximaal 100 tot 200 meter mogen bedragen (kleinere en langzaam vliegende soorten 50 meter). Wanneer de onderbrekingen groter zijn dan deze afstand kunnen sommige soorten deze afstand niet overbruggen en zullen ze uitwijken naar alternatieve vliegroutes en foerageergebieden.

Kader -Vleermuisverblijfplaatsen

Onder de vleermuizen zijn gebouwbewonende en/of boombewonende soorten aanwezig. Gewone dwergvleermuis en laatvlieger zijn hoofdzakelijk gebouw bewonend. Rosse vleermuis en watervleermuis zijn voornamelijk boombewonende en gewone grootoornvleermuis, franjestaart en ruige dwergvleermuis bewonen zowel bomen als gebouwen. Voorbeelden van verblijfplaatsen in gebouwen zijn ruimtes in spouwmuren en achter boeiboorden en gevelbetimmering. Holten en spleten in bomen en ruimtes achter loszittend schors zijn voorbeelden van verblijfplaatsen in bomen.

Vanuit de verschillende functies van de verblijfplaats worden weer andere eisen gesteld aan bijvoorbeeld het klimaat, de toegankelijkheid en de expositie van het verblijf ten opzichte van de zon. Als kraamverblijfplaats worden meestal gebouwen en/of bomen uitgekozen waarbinnen een constant klimaat heerst. Bij gebouwen zijn dit voornamelijk woningen met een spouwmuur of een geïsoleerd dak. Sommige vleermuizen hebben aan een opening van 1-2 cm voldoende om naar binnen te kruipen. Bij bomen gaat het meestal om dikke, oude bomen met een dikke restwand.

Kader – Paarverblijfplaatsen

Definitie paar(verblijf)plaats in het vleermuisprotocol 2017: Een verblijfplaats of de omgeving daarvan, waar ten minste een baltsend mannetje of meerdere vleermuizen overdag verblijven en paren of komen zwermen. Welk gedrag is waar te nemen, is afhankelijk van de soort. Te herkennen aan zwermgedrag en/of baltsroepen. (Zwermen bij het invliegen komt bij meer verblijfsfuncties voor.)

Een samenhang van waarnemingen kunnen duidelijk maken wat de waarde van een locatie is. Fanatiek roepende mannetjes zijn een belangrijke indicatie voor een paarverblijfplaats in het gebied. Maar wanneer is de roep nou een indicatie voor een paarverblijfplaats of wanneer is het gewoon een sociaal geluid? Om zeker te kunnen aangeven dat het om een baltsroep gaat voor het vaststellen van een paarverblijfplaats moet er gekeken worden naar verschillende factoren:

- aantal roepen; wanneer een vleermuis <5 roept, gaat het om een sociale roep. Wanneer de roep in lange series met regelmatige intervallen > 10 keer wordt uitgestoten gaat het om een baltsroep;
- vliegstyl; baltsactiviteiten gaan gepaard met vleugelslagen welke onderbroken worden met een glijdende vlucht;
- valse landingen; baltsende mannetjes worden vaak herhaaldelijk aanvliegend waargenomen bij bepaalde plaatsen op de muur, dit vaak in de hoeken van een gebouw of onder uitstekende delen van de wand;
- aantal uren na en voor zonsondergang en -opgang; baltsactiviteiten worden opgebouwd tot 4 uur na zonsondergang (met een piek in het 4e uur) en 4 uur voor zonsopkomst (piek op het 3e uur), om middernacht nemen de baltsactiviteiten iets af;
- tijd van het jaar; van juli tot augustus is er weinig baltsactiviteit in de eerste uren na zonsondergang, van augustus t/m oktober beginnen de baltsactiviteiten steeds vroeger op de avond;
- temperatuur en weersomstandigheden; bij hogere temperatuur in de avond zijn er meer baltsactiviteiten, bij heftige regen zijn er geen baltsactiviteiten aanwezig, andere weers- omstandigheden hebben geen invloed op de baltsactiviteiten.

Voordeel van het inventariseren tijdens de baltspiek is dat er makkelijk vastgesteld kan worden wat de territoriumgrenzen van het mannetje zijn, deze kunnen voor gewone dwergvleermuis circa 1,2 tot 10 ha groot zijn. Met deze gegevens kan de dichtheid van de paarplaatsen bepaald worden. Daarnaast is er een voordeel dat ook de aangrenzende gebieden makkelijk beoordeeld kunnen worden en of deze binnen het territorium vallen. Informatie over het territorium is belangrijk wanneer er in het plangebied een paarverblijfplaats wordt aangetroffen. Aan de hand van de informatie over de territoria in de omgeving kan aangegeven worden of er voldoende alternatieven in de omgeving aanwezig zijn. Want ook in de paartijd verhuizen mannetjes regelmatig binnen hun territorium.

Ruige dwergvleermuis

Soortbeschrijving

De ruige dwergvleermuis kent een sterke seizoenstrek en legt daarbij grote afstanden af. Vanaf augustus/september trekken vooral de dieren uit Midden- en Oost-Europa in Zuidwestelijke richting om onder andere in Nederland te overwinteren. De soort wordt dan ook vaak in Nederland in het najaar gezien, in Nederland zijn slechts enkele kraamverblijfplaats vastgesteld. Uit het buitenland zijn verblijfplaatsen vooral aangetroffen in spleten en gaten in bomen, in nest- en vleermuiskasten, in gebouwen achter betimmeringen,

achter daklijsten, onder dakbedekking en op zolders. Ze gebruiken meerdere verblijfplaatsen en verhuizen relatief vaak. Als winterverblijf zijn gebouwen (spouwmuur, dakpannen, betimmering), houtstapels, maar ook boomholtes en nest- en vleermuiskasten bekend. Ze jagen tot op 5 á 10 km afstand van de verblijfplaats. Vliegroutes volgen zoveel mogelijk lijnvormige structuren. Ruige dwergvleermuizen jagen in vooral halfopen bosrijk landschap.

Voorkomen en functie

Er is één enkele keer een overvliegende ruige dwergvleermuis waargenomen. Deze waarneming is gedaan tijdens het veldbezoek op 20 mei. Vanwege de lage hoeveelheid waarnemingen is het niet aannemelijk dat het plangebied intensief door deze soort wordt gebruikt, bijvoorbeeld als verblijfplaats.

Laatvlieger

Soortbeschrijving

De laatvlieger komt in Nederland vrij algemeen voor maar staat wel op de Rode Lijst als 'kwetsbaar' (Min. LNV, 2020). De soort lijkt een matige afname te laten zien (Norren et al., 2020). Laatvlieger jaagt boven open tot halfopen landschap, vooral in de beschutting van opgaande elementen zoals bosranden, heggen en lanen. Kraamkolonies komen in Nederland voor zover bekend alleen in gebouwen voor. Deze bevinden zich in de spouwmuur, achter en onder de (dak)betimmering, onder daklijsten en dakpannen of onder het lood rondom de schoorsteen. Soms worden ze ook op zolders aangetroffen. De jachtgebieden liggen in een straal van 1 tot 5 km (zelden meer) rondom de kolonie. Vliegroutes volgen waar mogelijk lijnvormige structuren, maar laatvliegers vliegen bij gunstige weersomstandigheden ook wel grote afstanden door open gebied.

Voorkomen en functie

Laatvliegers zijn enkel overvliegend waargenomen. Dit betekent dat deze soort niet in het plangebied verblijft en deze tevens niet als vast foerageergebied gebruikt. Gemiddeld gaat het om één tot vijf overvliegende individuen per veldbezoek. Het is hierdoor ook niet aannemelijk dat het plangebied dient als essentiële vliegroute voor laatvliegers.

Gewone grootoorvleermuis

Soortbeschrijving

De gewone grootoorvleermuis jaagt in een besloten, bosrijke omgeving en komt met uitzondering van de open landschappen in vrijwel heel Nederland voor, met name op de zandgronden in het midden en oosten van het land. De soort is vrij algemeen en leeft in kleine kolonies. De omvang van de jachtgebieden is klein; in hoofdzaak tot vier hectare. De afstand tussen jachtgebieden en verblijfplaatsen bedraagt doorgaans niet meer dan 500 meter tot maximaal een 3 kilometer. In het zomer- en winterhalfjaar bewoont hij zowel gebouwen als bomen. De soort vliegt pas uit als het volledig donker is en staat bekend als verlichting mijddend.

Voorkomen en functie

Tijdens het veldbezoek op 20 mei is een gewone grootoorvleermuis waargenomen. Aangezien het slechts één waarneming van deze soort betreft is het niet aannemelijk dat de soort het plangebied als verblijfplaats gebruikt. Het waargenomen individu had tevens geen binding met het gebouw.

5.2.2 Effecten en vergunning

Bescherming

Alle vleermuissoorten zijn beschermd onder de Omgevingswet met beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn. Het opzettelijk verstoren, vangen en doden van individuen van beschermde soorten, alsmede het beschadigen of vernielen van vaste verblijfplaatsen, inclusief de functionele leefomgeving, is verboden

vanuit de Omgevingswet. De functionaliteit van de verblijfplaatsen van vleermuizen dient te allen tijde gegarandeerd te blijven.

Tijdens het vleermuisonderzoek is een baltsterritorium van gewone dwergvleermuis vastgesteld. Dit individu maakt gebruik van het noordelijke appartementencomplex als verblijfplaats gezien de binding van het individu met dit gebouw. De exacte locatie van de balts-/paarverblijfplaats is niet bekend maar het gaat vermoedelijk om een van de kopgevels van het pand (BIJ12, 2024). Als gevolg van de werkzaamheden kunnen aanwezige verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis (tijdelijk) ongeschikt raken. Door deze ontwikkeling treedt verstoring op voor de gewone dwergvleermuis en hun verblijfplaatsen, een overtreding van de Omgevingswet.

Het is noodzakelijk dat in de nieuwe situatie weer ruimte beschikbaar komt als verblijfplaats voor vleermuizen. Daarnaast zijn aanvullende maatregelen noodzakelijk om negatieve effecten te voorkomen of te beperken en om te allen tijde een verblijfplaats voor vleermuizen aan te bieden, ook gedurende de werkzaamheden. De gewone dwergvleermuis maakt gebruik van een netwerk aan verblijfplaatsen, waardoor rondom het plangebied diverse alternatieve verblijfplaatsen aanwezig zijn. Met de voorgenomen ontwikkeling wordt dan ook niet verwacht dat de gunstige staat van instandhouding van gewone dwergvleermuis in het geding komt, vooral niet na het nemen van enkele maatregelen. Het tijdelijk vernietigen of beschadigen van verblijfplaatsen van vleermuizen is wel vergunningplichtig. Hiervoor dient een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit, onderdeel soortenbescherming aangevraagd te worden.

Mogelijk kan er gewerkt worden volgens de gedragscode soortbescherming van AEDES. Hiermee kunnen woningcorporaties aangesloten bij AEDES onder strikte voorwaarden diverse werkzaamheden uitvoeren die in strijd zijn met de Omgevingswet zonder dat hier een vergunning voor nodig is. De mogelijkheid om volgens de gedragscode te werken is afhankelijk van de schaal van de beoogde werkzaamheden.

5.2.3 Te nemen maatregelen

Om negatieve effecten op de gewone dwergvleermuis zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken zijn aanvullende maatregelen noodzakelijk. De te nemen maatregelen op hoofdlijnen zijn als volgt:

- plaatsen van kasten voor gewone dwergvleermuis voorafgaand aan de werkzaamheden (doorgaans wordt per verblijfplaats compensatiefactor 4 gerekend);
- werken buiten de kwetsbare perioden van de soort. In deze situatie betreft de kwetsbare periode de winterperiode. Deze periode loopt van halverwege oktober tot halverwege april;
- voorkomen van lichtverstoring door bijvoorbeeld alleen verlichting te gebruiken waar het echt nodig is en geen uitstraling is naar de omgeving.
- ongeschikt maken van huidige potentiële verblijfplaatsen in het werkgebied;
- nieuwe verblijfplaatsen creëren in de toekomstige situatie, of huidige verblijfplaatsen waarborgen;
- ecologisch werkprotocol opstellen;
- begeleiding tijdens de werkzaamheden.

Conclusie: Als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden zijn negatieve effecten op gewone dwergvleermuizen niet uit te sluiten. Een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit dient aangevraagd te worden, ook dienen een aantal maatregelen genomen te worden. Als alternatief kan gewerkt worden met de AEDES-gedragscode waardoor een vergunningsaanvraag mogelijk niet noodzakelijk is.

5.3 Vogels

5.3.1 Voorkomen en functie

Aangetroffen soorten

Tijdens het vogelonderzoek zijn in het plangebied twee soorten vastgesteld waarvan de verblijfplaatsen jaarrond zijn beschermd; namelijk huismus en gierzwaluw. Hieronder wordt voor deze soorten ingegaan op hoe zij het plangebied gebruiken, daarnaast worden aangetroffen verblijfplaatsen op een kaart weergegeven.

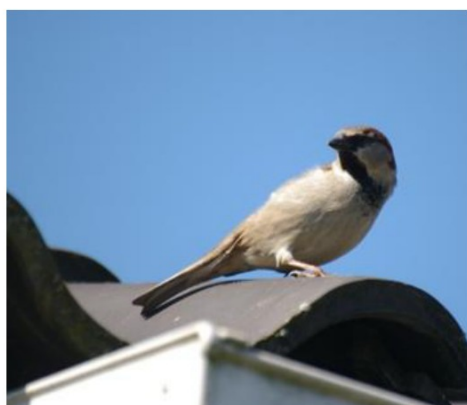
Tabel 3: Overzicht van de aangetroffen verblijfplaatsen van vogels in de te renoveren woningen.

Straat + huisnummer	Soort	Type verblijfplaats	Locatie verblijfplaats
Kerkpad 45 Dinxperlo	Huisumus	Nestlocatie / vastgesteld territorium	Hoek woning onder de eerste rij met dakpannen.

Huisumus

Huisumussen zijn bijzonder vindingrijk als het gaat om het vinden van een nestplaats (Afbeelding 3). Ze nestelen meestal in holtes, bij voorkeur in huizen. De huismus is een jaarrond-soort, wat inhoudt dat de soort gedurende het hele jaar gebruik maakt van de verblijfplaatsen.

De huismus komt zeer algemeen voor in bebouwde omgevingen van Nederland, zo ook in Dinxperlo. In de directe omgeving van het plangebied zijn tien territoria vastgesteld, waaronder één territorium binnen de grenzen van het plangebied (Afbeelding 4). Dit huismusterritorium is vastgesteld in een van de appartementengebouwen, onder de eerste rij dakpannen op de hoek van de woning met huisnummer 45. Ook verder verspreid door de wijk komen huisumussen voor. Het gaat hierbij om zingende mannetjes die vanaf de daken van de woningen zingen, en vrijwel allemaal broeden onder de eerste rij pannen (Afbeelding 3). Ze foerageren door de gehele wijk, waarbij het zwaartepunt rondom de verblijfplaatsen ligt. De huisumussen maken het hele jaar gebruik van het plangebied (en de omgeving) als leefgebied.



Afbeelding 3: Huisumus op dakrand geeft aanwijzing voor territorium.

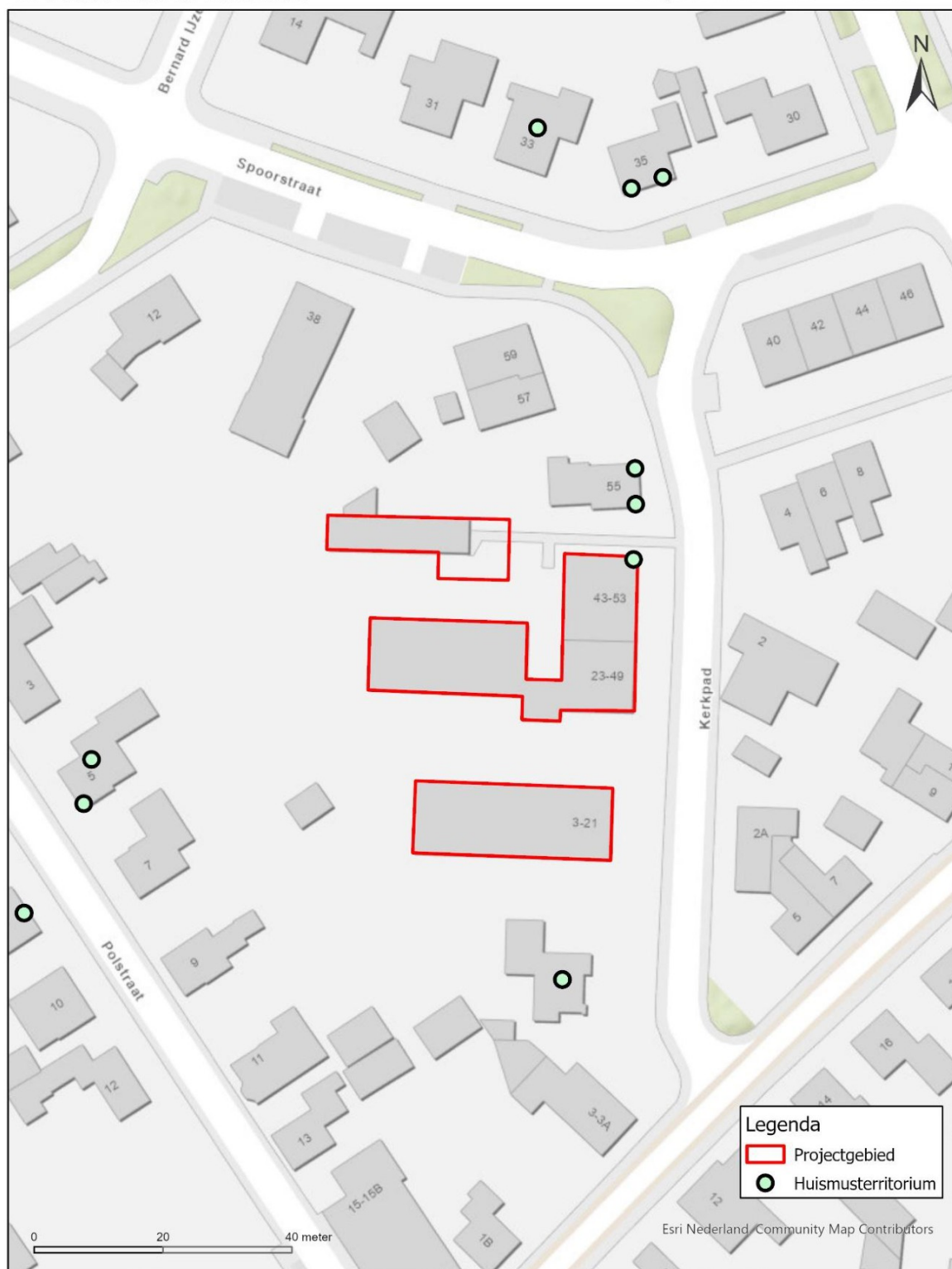
Gierzwaluw

De gierzwaluw is een trekvogel en alleen in de maanden mei, juni en juli in Nederland. Ook de gierzwaluw is voor zijn verblijfplaats in Nederland afhankelijk van de mens. Als verblijfplaats kiest de soort holtes en kieren tussen dakpannen en de tengels (panlatten), spouwmuur-isolatiegaten en diverse andere holtes. Deze vogels houden er een bijzondere leefwijze op na; de soort slaapt en paart in de lucht en komt alleen 'aan land' om te broeden.

In de directe omgeving van het plangebied zijn meerdere overvliegende gierzwaluwen waargenomen. In totaal gaat het om een groep van ongeveer 20 tot 30 dieren. Deze dieren zijn ook waargenomen terwijl ze lager over het plangebied vlogen. Verblijfplaatsen van gierzwaluw zijn niet aangetroffen. Het ontbreken van sporen zoals uitwerpselen zijn een verdere bevestiging dat er geen verblijfplaatsen aanwezig zijn.

Nader onderzoek Beschermde Soorten

Broedterritoria huismus



Afbeelding 4: Kaart met huismusterritoria in de directe omgeving van het plangebied (ESRI, 2025).

5.3.2 Effecten en vergunning

Verblijfplaatsen van huismus en gierzwaluw zijn jaarrond beschermd. Er geldt een verbod op handelingen die opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren vernielen of beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Binnen het plangebied is één verblijfplaats van de huismus vastgesteld. Bij werkzaamheden aan of rondom het dak kan een tijdelijk effect ontstaan en treedt verstoring van de verblijfplaats op. Bij het vervangen van delen van het dak kunnen de nestplaatsen zelfs tijdelijk of permanent verdwijnen (BIJ12, 2023). Als onderdeel van de werkzaamheden wordt de goot van het dak vervangen waardoor er sprake is van een tijdelijke impact op de nestlocaties. Zolang de nesten gehandhaafd blijven kunnen de werkzaamheden buiten de kwetsbare periode van de huismus worden uitgevoerd en zal er geen sprake zijn van verstoring van huismussen. Onder de kwetsbare periode van de huismus worden de broedperiode (maart tot en met augustus; en september indien sprake is van een vervolglegsel) en koudere periodes verstaan.

Het tijdelijk vernietigen of beschadigen van verblijfplaatsen van huismus is vergunningsplichting. Indien de nesten bij het vervangen van de dakgoot niet gehandhaafd kunnen worden dan dient een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit, onderdeel soortenbescherming, aangevraagd te worden. Daarnaast dienen enkele maatregelen genomen te worden om negatieve effecten op huismussen te voorkomen of te beperken. Na het nemen van onderstaande maatregelen wordt niet verwacht dat de gunstige staat van instandhouding van de huismus in het geding komt na afloop van de werkzaamheden.

Mogelijk kan er gewerkt worden volgens de gedragscode soortbescherming van AEDES. Hiermee kunnen woningcorporaties aangesloten bij AEDES onder strikte voorwaarden diverse werkzaamheden uitvoeren die in strijd zijn met de Omgevingswet zonder dat hier een vergunning voor nodig is. De mogelijkheid om volgens de gedragscode te werken is afhankelijk van de schaal van de beoogde werkzaamheden.

5.3.3 Te nemen maatregelen

Om negatieve effecten op huismus te voorkomen of te beperken dienen een aantal aanvullende maatregelen genomen te worden wanneer de nesten tijdens de werkzaamheden niet gehandhaafd kunnen worden. Op hoofdlijnen betreffen dit:

- huismuskasten ophangen als alternatieve verblijfplaats voorafgaand aan de werkzaamheden (compensatiefactor 2 per verblijfplaats);
- werken buiten de kwetsbare periode van de huismus In deze situatie betreft dit de broedperiode. De broedperiode van huismus loopt globaal van maart tot en met augustus (tot en met september indien er sprake is van vervolglegels). De minst kwetsbare periode voor de huismus loopt van oktober tot en met november. Buiten deze periode dient rekening te worden gehouden met vervolglegels en koudere periodes.
- ongeschikt maken van de huidige verblijfplaatsen;
- nieuwe duurzame verblijfplaatsen aanbieden, of de huidige verblijfplaatsen waarborgen;
- ecologisch werkprotocol opstellen;
- ecologische begeleiding tijdens de werkzaamheden.

Conclusie: Wanneer er werkzaamheden aan het dak worden verricht zijn negatieve effecten op huismus niet uit te sluiten. Voor deze werkzaamheden dient een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit aangevraagd te worden. Als alternatief kan gewerkt worden met de AEDES-gedragscode waardoor een vergunningsaanvraag mogelijk niet noodzakelijk is.

5.4 Overige beschermde soorten

5.4.1 Voorkomen en functie

Tijdens het veldonderzoek is ook gelet op de aanwezigheid van andere (niet-vrijgestelde) beschermde soorten dan hierboven beschreven. Deze beschermde diersoorten (o.a. enkele grondgebonden zoogdieren, amfibieën en reptielen) zijn niet waargenomen en verblijfplaatsen worden ook niet verwacht, dit vanwege het ontbreken van geschikt biotoop en/of het bekende verspreidingsgebied. Uitzondering hierop is de steenmarter die (mogelijk) van het plangebied gebruikmaakt als leefgebied. Er zijn echter geen verblijfplaatsen vastgesteld van de steenmarter.

In en rond het plangebied kunnen verschillende algemene vogelsoorten voorkomen. Het gaat hierbij o.a. om de soorten koolmees, pimpelmees, roodborst. Deze soorten kunnen in en rond het plangebied tot broeden komen. Met name de beplanting rondom het plangebied kan voor deze soorten een geschikte nestplaats bieden.

5.4.2 Effecten en vergunning

Negatieve effecten zijn niet te verwachten op de groep overige beschermde soorten. Vaste rust- en verblijfplaatsen van deze beschermde soorten, zoals steenmarter, ontbreken. Het plangebied maakt mogelijk onderdeel uit van het leefgebied van de steenmarter, maar ook van deze soort zijn geen vaste rust- en verblijfplaatsen waargenomen.

Wel dient te allen tijde rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van broedvogels. Alle vogelsoorten in Nederland zijn beschermd onder de Omgevingswet. Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. Deze schadelijke handelingen worden kunnen in veel situaties worden voorkomen door verstorende werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. De periode van 15 maart tot 15 juli wordt over het algemeen beschouwd als broedseizoen. Werkzaamheden binnen het broedseizoen zijn mogelijk indien is vastgesteld dat er met deze werkzaamheden geen nesten van broedvogels worden verstoord. Onder de Omgevingswet zijn echter alle bewoonde vogelnesten beschermd, ongeacht het tijdstip van het jaar en ongeacht de zeldzaamheid van de soort. De genoemde termijn moet daarom niet al te strikt worden toegepast. Met name bij het verwijderen van de beplanting rondom de gebouwen dient rekening te worden gehouden met aanwezige nesten tijdens het broedseizoen. Er wordt met klem geadviseerd om deze werkzaamheden buiten het broedseizoen te laten plaatsvinden. Indien tijdens de werkzaamheden nesten worden aangetroffen dan moet het werk worden stilgelegd tot de vogel op eigen initiatief het nest heeft verlaten.

Conclusie: Negatieve effecten op overige beschermde soorten zijn niet te verwachten. Het aanvragen van een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit is voor overige beschermde soorten niet noodzakelijk. Wel dient te allen tijde rekening gehouden te worden met het broedseizoen van vogels. Er wordt met klem geadviseerd om werkzaamheden met betrekking tot het verwijderen van beplanting buiten het broedseizoen te laten plaatsvinden.

6 Conclusie

6.1 Soortenbescherming

Uit het flora- en faunaonderzoek is naar voren gekomen dat het plangebied onderdeel uitmaakt van het leefgebied van verschillende beschermde soorten: gewone dwergvleermuis, laatvlieger, ruige dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, huismus en gierzwaluw. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de aangetroffen verblijfplaatsen en territoria.

Als gevolg van de geplande werkzaamheden worden tijdelijk negatieve effecten verwacht en treedt verstoring op van gewone dwergvleermuis. Daarnaast kunnen ook potentiële verblijfplaatsen tijdelijk of permanent beschadigd raken. Voor de huismus geldt dat negatieve effecten verwachten zijn wanneer er binnen kwetsbare periodes wordt gewerkt of wanneer de nesten bij het vervangen van de dakgoot niet gehandhaafd kunnen worden. Onder de kwetsbare periode van de huismus worden de broedperiode (maart tot en met augustus; en september indien sprake is van een vervolglegsel) en koudere periodes verstaan.

Bij het uitvoeren van de werkzaamheden is het van belang dat in de nieuwe situatie weer geschikte verblijfplaatsen aanwezig zijn voor de betreffende soorten. Maatregelen zijn noodzakelijk om negatieve effecten te voorkomen of te beperken en om te allen tijde een verblijfplaats de beschermde soorten aan te bieden.

Met de voorgenomen werkzaamheden wordt niet verwacht dat de gunstige staat van genoemde soorten in het geding komt, vooral niet na het nemen van enkele maatregelen. Het verstoren van verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis en huismus is wel vergunningplichtig. Voor de gewone dwergvleermuis dient een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit aangevraagd te worden. Voor huismus is tevens een vergunningsaanvraag aan de orde wanneer er binnen kwetsbare periodes wordt gewerkt of wanneer verblijfplaatsen niet gehandhaafd blijven. Als alternatief kan gewerkt worden met de AEDES gedragscode, waardoor een vergunningsaanvraag mogelijk niet aan de orde is.

Tabel 4. Aantal vastgestelde territoria en verblijfplaatsen in de te renoveren woningen.

Soort	Type verblijfplaats	Aantal
Gewone dwergvleermuis	Paar-/baltsverblijfplaats	1
Huismus	Territorium	1

6.2 Vergunning noodzakelijk

Voor de gewone dwergvleermuis dient een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit aangevraagd te worden. Voor de huismus dient een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit aangevraagd te worden wanneer er binnen kwetsbare periodes wordt gewerkt of wanneer bij de werkzaamheden aanwezige verblijfplaatsen niet gehandhaafd kunnen worden. Indien van toepassing kunnen deze soorten gezamenlijk in een aanvraag ingediend worden. Om een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit te verkrijgen voor gewone dwergvleermuis en huismus moet:

- de gunstige staat van instandhouding gegarandeerd blijven;

- invulling worden gegeven aan de zorgplicht;
- voldaan worden aan een bij de wet genoemd belang;
- er mogen geen alternatieven zijn.

Deze gegevens moeten worden uitgewerkt in een projectplan. In het projectplan staat concreet welke werkzaamheden, wanneer, en op welke wijze worden uitgevoerd. Dit wordt aangevuld met een onderbouwing van de noodzaak van het project.

Een vergunningaanvraag moet worden ingediend bij de provincie Gelderland. Maximaal 26 weken na het indienen van de aanvraag wordt er een besluit genomen. Tegen dat besluit kunnen belanghebbenden nog rechtsmiddelen aanwenden. Deze termijnen zijn terug te vinden op de website van de provincie. Concrete maatregelen die genomen moeten worden tijdens de werkzaamheden dienen vastgelegd te worden in een ecologisch werkprotocol. Hierin dienen eveneens de aanvullende voorwaarden verwerkt te worden die voortvloeien uit de vergunningaanvraag.

6.3 Geldigheid onderzoek

Dit onderzoek is uitgevoerd conform de landelijk geldende richtlijnen. Het bevoegde gezag hanteert de volgende definitie voor de geldigheid van onderzoeken naar beschermde soorten:

“Onderzoekgegevens mogen maximaal 3 jaar oud zijn in gebieden waar weinig of geen ruimtelijke of kwalitatieve veranderingen zijn opgetreden in de afgelopen drie jaar. In gebieden waar dit niet voor geldt, moeten de gegevens recenter zijn.”

Dit rapport gaat in op de effecten van de ontwikkeling zoals beschreven in hoofdstuk 2.2. Wijzigingen of aanpassingen in de ontwikkeling kunnen tot andere conclusies ten aanzien van de effecten op beschermde soorten leiden.

Literatuurlijst

- Bij12 (2023). Kennisdocument Huismus *Passer domesticus*. Bij12, versie 2.1, Utrecht.
- Bij12 (2024). Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Bij12, versie 2.0, Utrecht.
- ESRI Nederland (2025). <https://www.esri.nl/nl-nl/home>

Bijlage 1 Wettelijk kader Natuurwetgeving

Bescherming van soorten

Zorgplicht

In de Omgevingswet is in artikel 1.7 een omschrijving opgenomen over de algemene zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat iedereen verantwoordelijk is voor een veilige en gezonde leefomgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld, maar kan bestuursrechtelijk wel worden gehandhaafd. Daarnaast is in artikel 1.7a van de Omgevingswet ook een algemeen verbod opgenomen. Daarin is vastgelegd dat het verboden is om een activiteit te verrichten of na te laten als daardoor aanzienlijke nadelige gevolgen voor de fysieke leefomgeving (dreigen te) ontstaan. Het betekent bijvoorbeeld dat het verboden is onnodig dieren en planten te doden, wanneer er redelijkerwijs een andere oplossing voor is, bijvoorbeeld de dieren te verplaatsen naar een ander gebied.

Beschermingsregimes

Op het onderdeel soortbescherming deelt het natuurbeschermingsrecht onder de Omgevingswet soorten in drie beschermingsregimes in:

1. Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn
Alle vogels cf. artikel Vogelrichtlijn
2. Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn
Soorten uit Bijlage IV Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern en Bijlage II van het Verdrag van Bonn. In de bijlagen van de Verdragen van Bern en Bonn worden ook vogels genoemd ¹.
3. Beschermingsregime “andere soorten”
Soorten die uit nationaal oogpunt bescherming behoeven.

Elk van deze beschermingsregimes heeft zijn eigen schadelijke handelingen en vereisten voor vrijstelling of vergunning van de verboden.

Schadelijke handelingen die leiden tot een vergunningplichtige situatie onder de Omgevingswet

De Omgevingswet gaat uit van het ‘nee, tenzij-principe’. In de wet worden ten aanzien van de beschermde soorten een aantal schadelijke handelingen genoemd (figuur 1). De schadelijke handelingen zijn gekoppeld aan het beschermingsregime van de soort (resp. Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn of de groep ‘Overige soorten’). Dat betekent dat deze schadelijke handelingen niet overtreden mogen worden, tenzij voor de soort(en):

- een vrijstelling geldt;
- er gewerkt wordt met een goedgekeurde Gedragscode (feitelijk een collectieve vergunning);
- een vergunning is verkregen.

¹ De brochure ‘Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen’, versie 1.3. Ministerie van EZ, december 2016 impliceert dat de bescherming uit de Vogelrichtlijn prevaleert boven de bescherming van vogels uit de verdragen van Bonn en Bern ¹

Tabel 2. Overzicht schadelijke handelingen die leiden tot een vergunningplichtige situatie onder de Omgevingswet..

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (art. 11.37 Bal)	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (art. 11.46 Bal)	Beschermingsregime Andere soorten (art. 11.54 Bal)
Lid 1, onder a het is verboden van nature in Nederland in het wild levende vogels opzettelijk te doden of opzettelijk te vangen	Lid 1, onder a het is verboden in het wild levende dieren in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of opzettelijk te vangen	Lid 1, onder a het is verboden beschermde, in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers opzettelijke te vangen en te doden
Lid 1, onder b het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen, beschadigen of nesten weg te nemen	Lid 1, onder b het is verboden in het wild levende dieren opzettelijk te storen	Lid 1, onder b het is verboden vaste voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren als bedoeld onder a opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Lid 1, onder c het is verboden eieren te rapen of onder zich te hebben	Lid 1, onder c het is verboden eieren van in het wild levende dieren opzettelijk te vernielen of te rapen	Lid 1, onder c het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken, verzamelen, af te snijden, ontwortelen of te vernielen
Lid 1, onder d het is verboden opzettelijk vogels te storen, tenzij het storen niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de vogelsoort	Lid 1, onder d het is verboden voortplantings- of rustplaatsen van in het wild levende dieren te beschadigen of te vernielen	
	Lid 1, onder e het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken, verzamelen, af te snijden, ontwortelen of te vernielen	

Om af te mogen wijken van de schadelijke handelingen (en deze toch te mogen overtreden) via een vergunning of een vrijstelling moet aan drie criteria worden voldaan:

1. er is geen andere bevredigende oplossing voor de handeling (=alternatievenafweging);
2. de afwijking is gebaseerd op een in de wet genoemd belang (b.v. openbare veiligheid of volksgezondheid);
3. de ingreep of handeling mag geen afbreuk doen aan en/of verslechtering betekenen voor de staat van instandhouding van de soort.

Als aan (alle) drie deze vereisten voldaan is, kan een vergunning worden verleend. Voor een aantal handelingen zijn bovendien vrijstellingen mogelijk in de vorm van een provinciale verordening of een (goedgekeurde) gedragscode.

Voorgaand figuur geeft een overzicht van de schadelijke handelingen per beschermingsregime. De schadelijke handelingen voor de groep van overige, ‘nationale’ soorten zijn geïnspireerd op de Habitatrichtlijn en op een aantal punten versoepeld. Zo is het opzettelijk verstoren van beschermde soorten (en hun verblijfplaatsen) uit deze groep van overige soorten niet langer verboden. Wel is het nog steeds verboden om vaste verblijfplaatsen van dieren onder dit beschermingsregime opzettelijk te beschadigen of te vernielen.

Voor vogels geldt dat verstoren niet verboden is als de verstoring maar niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de soort (*artikel 5.1, lid 2 onder g Ow gelezen in samenhang met § 11.2*). Het beschadigen van in gebruik zijnde vogelnesten tijdens het broedseizoen blijft verboden, maar het verstoren dus niet meer, tenzij er sprake is van een wezenlijke invloed op de staat van instandhouding van de specifieke soort(en). Het is aan de initiatiefnemer om zich op de hoogte te (laten) stellen, en waar nodig aan te tonen, dat de op zich verstorende activiteit geen bedreiging vormt voor de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort.

Tot slot geldt het opzettelijk doden of vangen en het verbod om vaste verblijfplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te vernielen of beschadigen, niet voor bosmuis, huisspitsmuis of veldmuis in of op gebouwen of de daarbij behorende erven of roerende zaken (*artikel 3.10 lid 311.54 lid 2 sub a Bal*). Zie kader – Opzettelijkheid.

Kader - Opzettelijkheid

In zowel de Wet natuurbescherming als de Omgevingswet is bij meer schadelijke handelingen dan onder de Flora en faunawet het opzetvereiste toegevoegd, in lijn met de artikelen van de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn. In de Flora en faunawet was alleen sprake van het opzetvereiste bij verontrusting (artikel 10). Hierdoor was de Flora en faunawet strenger dan de schadelijke handelingen van de Habitatrichtlijn. Niet-opzettelijke handelingen waarbij de schadelijke handelingen overtreden worden, zijn nu niet langer verboden. Daar is van belang dat het Europees Hof van Justitie in zijn jurisprudentie heeft bepaald dat onder opzet ook voorwaardelijke opzet moet worden begrepen: *“Daarvan is sprake als iemand een handeling verricht en daarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat zijn gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor een dier of plant....”*.

Andere bevredigende oplossing(en)

De initiatiefnemer moet aantonen en beargumenteren dat er geen andere bevredigende oplossingen zijn waardoor overtreding van de schadelijke handelingen kan worden voorkomen, bijvoorbeeld door planaanpassing of het aanpassen van de uitvoeringsperiode. Het is aan het bevoegd gezag (doorgaans dus de provincie) om de alternatieve oplossingen te beoordelen en hierover te besluiten. De onderbouwing moet gebaseerd zijn op objectieve en controleerbare gegevens.

Belangen

Voor de soorten die beschermd zijn onder de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn kan alleen vergunning worden verleend op grond van de in deze richtlijnen genoemde belangen. Voor de groep van overige, nationaal beschermde soorten wordt uitgegaan van de in de Habitatrichtlijn genoemde belangen, plus een aantal aanvullende belangen. In het kader - Wettelijk Belang wordt een overzicht gegeven van deze belangen.

Staat van instandhouding van de soort

Tot slot moeten de effecten van de voorgenomen handeling(en) worden beoordeeld aan de staat van instandhouding (Svl) van de soort. De Svl varieert per soort en per handeling, en is niet vastgelegd in de wet. Een handeling op een zeldzame beschermde soort zal eerder leiden tot een negatief effect op de Svl dan bij een algemene soort. Belangrijk is ook de trend (aantalsontwikkeling) en de ruimtelijke verspreiding van de soort. Bij de beoordeling moet rekening worden gehouden met cumulatieve (versterkende) effecten, bijvoorbeeld door andere handelingen of ontwikkelingen in de omgeving en met reeds verleende vergunning voor dezelfde populaties van deze soort(en). Bij de beoordeling mogen compenserende en mitigerende (verzachtende) maatregelen worden betrokken. Het ecologische toetsingscriterium verschilt per beschermingsregime (Zie kader – Staat van instandhouding). Om te beoordelen of aan deze criteria wordt voldaan, moeten inzicht worden gegeven in:

1. de Svl (van de populatie) van de soort (in zijn natuurlijke verspreidingsgebied).
2. het effect van de handeling of ontwikkeling op de soort.

Kader - Staat van instandhouding

- **Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn:** “De maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de betreffende soort”.
- **Beschermingsregime soort Habitatrichtlijn:** “Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan”.
- **Beschermingsregime Overige soorten:** “Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan”.

Voorkomen van schadelijke handelingen

In sommige situaties kunnen maatregelen worden getroffen waardoor negatieve effecten en overtreding van de schadelijke handelingen van natuurbeschermingsrecht onder de Omgevingswet kunnen worden voorkomen. Bijvoorbeeld door de kap van bomen met broedende vogels uit te stellen tot na de broedtijd. Al kan de boom ook een nest bevatten van een vogelsoort waarbij het nest jaarrond beschermd is, waardoor overtreding niet kan worden voorkomen. Het plannen van werkzaamheden buiten de kwetsbare periode(n) van beschermde soorten is een veel toegepaste maatregel. Andere mogelijkheden om overtreding te voorkomen zijn wellicht het aanpassen van de werkvolgorde, gebruik te maken van andere apparatuur of de werkzaamheden te faseren in ruimte en tijd (zoals in het voorbeeld).

Vrijstellingen

Onder de Omgevingswet is niet altijd een vergunning nodig bij handelingen die leiden tot overtreding van de schadelijke handelingen in de wet. Dit zijn bijvoorbeeld de provinciale vrijstellingen en de gedragscodes. Ook kan er sprake zijn van een vrijstelling als de handeling is opgenomen in een beheerplan voor een Natura 2000-gebied of programma in het kader van een programmatische aanpak. Tot slot kan het Rijk voor handelingen en activiteiten waarvoor zij bevoegd gezag is een vrijstelling geven in de vorm van een Ministeriele Regeling. Vrijstellingen kunnen alleen gelden voor de schadelijke handelingen en de voorwaarden zoals genoemd bij de verschillende beschermingsregimes.

Provinciale verordening

Provinciale Staten kunnen vrijstelling van de schadelijke handelingen verlenen. Zo zijn met een provinciale verordening een aantal vooral algemeen voorkomende en beschermde zoogdieren als egel en rosse woelmuis vrijgesteld van de vergunningplicht. Door deze mogelijkheid ontstaan echter wel verschillen in de bescherming van soorten tussen de verschillende provincies.

Programmatische aanpak

De Omgevingswet biedt de mogelijkheid om een programmatische aanpak toe te passen. Een dergelijk programma kan zowel door het Rijk als door provincies worden opgesteld. Onder de Flora en faunawet en Wet natuurbescherming is reeds ervaring opgedaan met een dergelijke programmatische aanpak. Tevens is voor een aantal grootschalige ontwikkelingen en plangebied een generieke vergunning verleend. Het biedt de mogelijkheid om door middel van een actieve leefgebiedenbenadering te streven naar een betere verbinding tussen economie en ecologie.

Beheerplan Natura 2000-gebied

Tot slot zijn handelingen die onderdeel uitmaken van een beheerplan voor een Natura 2000-gebied of een programmatische aanpak vrijgesteld, mits de handelingen zijn getoetst aan de criteria voor afwijking van de soortenbeschermingsregimes.

Kader - Wettelijk Belang

Voor vogels beschermd onder de Vogelrichtlijn kan vergunning worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- ter bescherming van flora en fauna;
- voor onderzoek en onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt;
- om het vangen, onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Voor soorten beschermd onder de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern of het Verdrag van Bonn kan vergunning worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de bescherming van wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen eigendom;
- in het belang van volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
- voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van kunstmatige vermeerdering van planten, of
- om onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de vergunning of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen, onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de vergunning of vrijstelling vastgesteld aantal planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Voor andere 'nationaal' beschermde soorten kan vergunning worden verleend op grond van de volgende belangen:

- de belangen die gelden voor soorten van de Habitatrichtlijn zoals hierboven genoemd;
- in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- ter voorkoming van schade en overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes of begraafplaatsen;
- ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omliggende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
- ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud van landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied;
- in het algemeen belang van de betreffende soort.



www.eelerwoude.nl